

Председатель комиссии, представитель национальных органов (в случае необходимости)

Председатель комиссии, представитель заинтересованного органа (в случае необходимости)

Ахтар-саныыр кырдыаҕастарым

Хаас сайын ахсын холхуостаах-
тар оёолоро буолыммыт, холху-
ос улааттар хабылларбыт. Ол
ийин куоҕ сайынныт көгүд оонньоһун,
сөтүөлээһин, модотой эгичиргэлин тыаба
тахсыны суох буолара.

Үерэх дэвдэл буттаран нөөгөө хүнүтэн
моой үлэбтүгэр, кирпииччэ үктэһинч
гэр барарбыт. Сыл ахсын сүүрбөччө
гыйһынчаны эрэ кыайбэт кирпииччаны,
килэс уугутутар киириэхтүгэр дьыл,
үктээн бүтэриэхтээхтүт. Олаата бэс ыйын
24 күнүгэр кирпииччэ үлэтэ
үмүрүйүөхтээх. Кирпииччэ үктэһинч
сараланыа бизир-икки хонук ииниттэн
Махсыйм Намыынан оронһор кара
мангаас сирэйдээх оҕуһун туора элэтин,
малын-салын таһан, бэлэмнэни улетин
огоро кэлэрин-барарын көрө сылдыач-
чыбыт. Киири биһиги уларыбэт салайаач-
чыбыт буолара. Биллөгиттэнэн наставын-
пыктыт.

МАХСЫЯМЫЙТ СЫА-СЫМ СЫСТЫ-
БАТАХ, УЛАҔА-ХАМНАСНА ЭРЭЛ-
ЛИБИТ, НҮЖЕҮ-ҮҮ СОҔУС ТУТТУ-
БУТ, ТҮРГЭН ҮЛҮГЭРДИК ХАМСНАР-ИМСНАР
САГАТА-ИГЭТЭ СУОХ, СЫТАРЫ-СЫНАРАС
ОҔРНЫОР ЭТА. ОҔРОЛОР БАРЫ МАХСЫЯМЫ-
ТАН ОЛУС ҮГЭПСТЫАР, АСТЫАР, ЮЗЫ СА-
ЛАПТАТЫАН СЫДДАРБЫТЛЫ, ҮЛЭИИРБИ-
ТЫН ОЛУС ДИЭН СӨБҮЛҮҮР ЭЛИБИТ. МАХСЫЯН
УРУУКУ ХОЛҮОСТААКТАР КҮРДУК ҮЛЭЗБӨ-
ТӨХ ҮЛЭТЭ ДИЭН ОЛОХ АХСААННАХ БУОЛУОХ
ТААХ. ХОЛКУОС "БОЧУОТУН КИНИЭТИАР",
АТЫН ДЬОМУ КЫТТА, СТАХАНОВЕЦ БУОЛАН
УРУҮҮИДАМЫЛТ МЭПРИЗТИН КӨРӨР БУОЛА-
РЫМ. ХАС ДА КЫРА ОҔРЛООН. УЛАХАН НАСТЫА
ДИЭН ИДЭБИТЭР МЭНЭЭХ, ТУНА МАНАН КЫЛ-
СТАГА. БИЛИПИН БИЛР ҮҮЧИ, ВИКОЛАЙ МАК-
СИМОВИЧ НАУМОВ, ЧУРАПЧЫГА СУОЛ ТУТАР
ТЭРИЛТЭ НАЧАЛЬНИГЫНАН ҮЛЭИИР ЗБИТ.
АВАТЫН ТУНУНАН ТАЛОРУ СУРУЙОХПУН
БАРААН, ОҔУ-МАНЫ ЫҢЫСТАЛАҔАН
КӨРҮПҮПҮН, ОЛОХ ӨЙДӨӨБӨШПҮН, ТҮӨРТ САС-
ТААХПАР АЛБҮТЭ ДИЭБИТЭ.

Ити курдук, сайын аайы 6-7 сүл тухары аан бастаан Махсыым дьаһалгытар киирэрбит. Оҕуу биирдэ эмэ сэмэллэрхэ, улаханнык да саңарарын истибитэхпит. Оҕолор бары туту улаһытхыттан чускайдык билэрбит. Ити сылар тухары оҕолор: Федулов Бүөккэ, Павлов Афона, Пилиптин Гоша, Федосеева Анна, Михайлова Марфа, мун уода уларыйбакка кэрнэтэ сылдьыбыттыт. Сорох оҕолор биирдин-иккидэн сыл сылдан уларыйан ыһаллар.

Бадраанга малтай талигэ
көлүөнэтэни, эргечи тула орунунан тар-
таран, тэбистэрэбит. Ол бийлыгтар атах-
пыштан тэлсэн кирпиэгчэ быраарга сөп
гынарбыт. Эртэйрбит нийтэн 1000-тан
тахса кирпиэгчэ быраарыллара. Сорох
күннэргэ икхэтэ тэбистэрен быраарыбыт.
Оттон детдомнар үктээн бүтэлхтэрэн,
икхэ эрлэргэ угуу-субуу тэбистэрэбит.
Ардахтаах күннэргэ сыныанарбыт. Үлэ
күпүргэ наар куоталаһан сор бөрү буола-
аччы: буор таһылыгтар, уу баһылыгтар,
халышка кирпиэгчэ быраарылыгтар. Уо-
скуйар, сыныанар да нээстэнигэр сүтүн
буолбаттыт. Ким буору ырах уонна таба
быраарыгтар, атах ооньуутугар күрэх-
тэһэн ыларбыт.

Махсуслыгымыз көрпөчө быйрабайда-
аччы, кинжак үкүк, кыргызтар
көмөлөнөөчүлөр. Бирде да илалт бул-
бакка туту эр оңоро, эрмизинин сыды-
аччы. Бас ылын 25 кунутан сөгөтүн ха-
алан, оңко сыдыбат кайны ылы, кыр-
пачычын "бунары" уушун сайдыра.

Биднийг сэтгэл утуутуур хэрэглэв. Ол кэннгийн хэм өт кэбилийгээр, өт му-старыгээр, бутуулаахынга тархал-ларын.

Өрүс муһунун кыайар буолуохпуттан, көбүнчөтө өрүс сыһыныччылар бардым. От көбүнчөтөтөр кыдамаһаһ-мунгур хоролу Мангайтыр кыдамаһаһпынан Ньукулай Ньукулайыап-Кимистэ буолла. Ким орто унуохтаах, хатыһыр, оччолорго халкуосттаах дьон кыһаһтары-сайыһнары улаз экиһиһа сыйдан, туох оттоох-сыйыһах буолуохтараһ, ас-татас да кэмчигэ сөөк сыһаһа) хара дьүүһүнээх, дьыһаһа, кийи тоһо көрөр кийигэ этэ. Саһаһа-киһигэ да кийиһи сыйыһнаһар, быһаһчы, тийер-таһаһа күүһаһа саһаһара.

Бугул угааччынан Куоста Ыстаарынын джиз Диринг сэтте кылаастаах оокуолатын бастыг уеронзоччиге сылдыбытта. Куоста, кырдык даганы, оолорго бары өттүгүн холобур буолар оро эте. Уерэрор да учугуэй, көрсүтө-сөөкөй, оокуола актыбылына, быһата, сытар ылары туруорбат барзодэстээри. Пионер сылдан, дружина сыйзытп барссодэстэлэ, комсомол кээпкээтин, учом сыйзытп чылыһа кылаас ытаарыстата. Кини кэбичиге

Abstract

От түстээнчигийн, Ньукулай Тивтэбэ Маайаттан итгэ кылгыт уола, Бааска Ньукулавайан. Бааска эмиз окураларн тарбахха баттанар биир актыбыкс оор. Сиги албак калхажжых эрээр, аята баарылар, кин-сонэ халпа адылаачны. Эмиз бийини курдук сүр баттатар быһыылаар. От кэ-бийинигитэр орус ситээнчиги, митэ, быдаачны тойон. От үрдүтөр туран, угуллан кэлбит бутуулары от хайа өттүтөр түһэрэ-рийн бийан бирэр. Эбөтөр халыгаан, ханна мидьэрбинь быһа иһээчигиби.

Бутул түтээн харбаачы, мин кыра эдийиим Марфа, оңон син бээр мин урдубуны. Хайа уонна ханык бутулга сыарбаын тартарыхтаахпын ыбаачы зээз көөк. Бутул тэллээн сыарба ылчыгынан багтаттахха, от халарын көрөр абээһинэстэхпин. Мин дааны тойоммун - икки снээр оустарбар. Күннүрэн мин аһата ылтабын, тутабын, уудатабын. Үлө төтөм мин оустарбын хайдах "хаммандылаан" хамсатарбыгтан улахан тутулдуктаах.

Нукулай тугтар сэйин-сэйиргэ-
лин олус хэмэлээхтик чэгчэ-
хи, ол эрхэри бөгө-тага гына
онгосоро. Ол курдук мас атырдахтар
уһуктарыгар, сыгарыйбатыннар дигн,
пыалбаантан уһуктаах төбө онгорон, хыра
тоһоронон савайн кэйнхөра. Оннук атыр-
дах сийгээх да оюо илгэжээс кыгсоро.
Тугтар сэй-сэйиргэл алдынарын, бөа-
туһах бастарын олох сөбүлээбэт этэ. Ол
иниэн тугу барытын көрө-ниста, бөрийэ сыл-
дыра. Отун үрдүк уруна көрөлөөчэ дэмэ
курдук хөтө гына кэйнхэр кыдамаһыны
көрбөтөдүм. Сыараванан от муннугун таа-
рылтаран, эмгит состорон аастахха, кытаа-
нах хаһыны буулааччы Уло-хамыс тахсы-
быт күнүлөр үөрөра. Көлхөн-икхэн бөд
буулара. Төгө да толлубутут иһин, мөвө
этэ сыйдыһыбат буолан абырыһа. Хаһан
базар ыраас туттууну ирдирэ. Кэ-
биһиллэбэт от тулата да буоллун, отуута
да буоллун - барыта ыраас буолуохтаага.
Бэйлэтэ, кылдыһык дараһы, ис-ийэгтэн ыра-
ас, чачыс юһи этэ. Куруук сиртээн-буор-
тай тэйэ сылдьар курдуга.

Кэргэн Энхтөсөөс дин кыра угуохтаах, кизэн харахтаах, уһун сирэйитэр дьуэралын уһун муруннаах дыахтар эһа "Чыһаас" үрдүтэр холкуос хоптуоратыгар, кулуунка остуораастыһара. Кулуунка сыһынары тутуллубут дыһар оморолхоро. Дымалара-уоттара, танаастара-саптара ырааһа кийини сөхтөрөрө. Онон ээһээн да майгыһыһын-ситиһилиһин, чэнчистэра, ыраастара майгыһыһаһар дыһон эбит дьэн өйрөөн хаалбыһын.

Илтэ бэлбэгт уоллара Бааснатан ураты, Мааса дигэн кыыстаахтара. Бааска нэргэннэгэн, оролзон-урууланан баран, олох адр сытдын ыалдын олбүт этэ. Кыыстары Мааса Хаабыһап Дөгүүр Лөгөнтөөбүс дигэн биир дойдулаар нэргэн тахсан, Чурапчыга интернат-оскулага өр ололбуртара, үлээбэлтэра. Бизилти Дьокуускайга да ололдохтор, Чурапчыларыгар нэз-баса сылбылар.

Ихэнх сайммыгтар бутул угаагч-
нан Ньукулай Баһылаайат орооньору ана-
абыгтара. Хатан хаалбыт кыра бадайы
унгуохтаах, сэгийэйтэр убагс бэтыктаах,
аруһуспут курдук "унуоҕа" суохтук
түргэниэх сангарар, ол санардаҕын ахсын
сэгийэтин бытыга айантан олорор орон-
нор этэ. Ороньору уруокуттан билэрэ
эрэри, бу курдук бириэс сымдыа, үлэли
илэтиэ. Кини кэпсээн-игэсэни истэн
көрбөтөрүм. Ньукулай ороньор кэлтэри
сайын алох күө-дьаа буола түстүбүт.
Ороньорбуг айаҕа хам буолбат. Куруук
сүбэллэ-амалыы, өрө күүрдэ, хайҕы
сымдыа. Ньукулайбыт да айаҕа аһым-
на. Мин ороньор сыардаҕа бутул утарыгар
көмөлөһөн түөрэ көтүлэбин. Ол айы
үөрөн сөксээнэһин бөртө буолар. Ити
көмөлөһөрүм орус сөксөҕө халҕанна-
абат эбөһүннээх буолар. Кинээ күн сан-
һыйа кириэһэ сылаһан, ачыктаан
халһан бүтөрбүтүн истэһэн, арҕаа дини-
тэн хараҕым араҕыт буолара. Ороньорун
ону сэрэбит курдук "оотору күн тыа
сартыгар түһүө биэр илһи хаалтарына
бүтүөхтүт" эбэтэр "былыт быган эрэр, ол
путун бүтэрэ охсуоһун, кытаат оҕустар-
ҕын хаамтарбахтаан биэр" диин сүрдээх
үчүгүйдээх бөйбөх кэминьһыллан бирэрэ.
Сарсыарда эрдэ бадайы утулун оттон чэин
оргуааччы. Чэй оргуйуута, алардүү
утуйа сылтааһына, "Басталымбай, Ба-
палымбай" диин ытыра-ытыра сөөл-
бэгтэн тартылаан иһилкөтө туура буо-
лара. Өрө саастар дьинтөөх аһыһан Ньу-
кулай ороньор эрэ итинник ытырара.
"Дьэ, кытаат, чадыһыан күн арай орто
үлөмүт, суларгыһын ыһаата иһилтэһин"

тутан элэстэтэн арала орус Калэрнэр хааныбыт буһан тоһуйуу", - диирэ. Ороннор тиннэ суох буолан, үксүн хааны буһарыһан сиирэ. Инньэ гынан хааны эбиин абырһанар эһим. От үлэтин кэмнэрт бөһүөлэктэн чутас да сырылтарбыт, отууга хоно сылдьарбыт. Ардах буоллабын, дэрэбиһнэр кинээ көрөөрү, күөрчэх сиирэ, таһас абырахтаабы, сууйтаарабы, кыратык сыһыана түһэн ылар баа улахан буолааччы. Ардах кэнниттэн оту күрүөлөһөһүн үлэтэ сагаланара. Кыра ардах буоллабын, биһр эмэ омурдан куруу тутан баран, үлэстиис-үлэстии от кэһиһигинэн бөрөрбүт. Уһун ардахтар буолдаһарына, сыһыанар баа санаабыт онно туолара. Уһун кураан сыллар кэннэстэригэн алаастар уулара кууран-хатан ордустарбытын бөрт эрбиккэн уулатар алаастардаах эһибит. Чэй оргутарбытгар ол ойгоһо уолбут уулартан батылла-батылла уу баһан оргутарбыт. Сылааһыгар сир утаһыгына кинэн борулата сатыырбыт. Оо, сойдолуна амырыһы аман, соһуурбут, чаалыһыкыт түгэхтэригэр араас үөннэр кып-кыһыл, мап-манган гына буһан, күөлүбү турана, быһымыга гарбах халыһнаах гына сөөгөн хаалыт буолара. Ороннор: "Сотулэһэмэг, көлөһүкүтүн алдыатыман", - дииэн куруук этэрэ. Арааһа, бадараанга, быһыһыга батыһан быһдыаннахтара дииэн сэрэхэдийэн этэр быһыһылаах эбит.

Ньюкулай оронньор кыастаарын сана биллим. Миян оро эрдэхтинэ быраатын Баһылайап Мингэрэйдэжэ - Бопхор эңгэрдэн сыдыарыа өйдүн хаалбыттын. Кыһа Амастааһыа Ньюкулайыабына 1924 сыллаах төрүүх, тыыл, үлэ бэтэрээнэ. Муугудай кэһиттэр кэргэн тахсан ер сымыртан онно олорон үдэлээн-хамсаан. Дирингэ олох кэлин кэһиттэр. Кэргэнэ Чурапчыга эрэ буолбакка, бүтүн республика урдүнэн биллибит Үлэ Албан аата III степенэ уордуннаах Баһылай Арамаанабыс Толустуохап дин сыгыһыт эбэт. Алта өрлөөхтөр, элбэх сизэнээхтөр. Онон Ньюкулай оронньорум уугуму салгыыр ыччаттардаарын сана билэн, Дирингэн улаханньы үөрөн, астынан барбытым.

Кэлин узватан тустарым айны "үһэ дуоһунастарга": от түстэиччи, бутул ута-аччы, кыдамайыт юмкелөөчтүтү буолан, от кыдамайааччыга тийэ "үүмүтүм".

Ньюкулай Ыдыктың Тарабылыны-Тоох Ньюкулай Малдыэхси Маралыны диген ааттаах сыйлыгыгар 1914 сыллаахха күн сирин көрбүт. "Тахсыбыт сардана" холкуос чилиэтин 1944-50 сс баһаарыйа чэаска сулууспалаабыт. Онтон төнөн кэлэн эмиэ холкуосхутар үлэ үөһүгэр түһэр. Хас да сый Ааллаах-Ууһугэ таһаарс таһыһыгар сылдьыбыт. Олүөхүмө Төөхтүгүр холкуос сыһыаратын толорон, булчуут быһыагынан түүллэхтөөбүт. Холкуос удаарыһына. Бастык үлэһит быһыагынан холкуос оройуон салалатын элбэх махтал суруктарынан, грамоталарынан наараадалаабыт. Холкуостары бодисүтүү сылларыгар "Холтүр", "Тахсыбыт сардана" холкуостары холбоон, "Сардана" холкуос буолбута. Онон Малдыэхси дыно-сэргэтэ араларун үөһүтүгээри холкуос көөһүгэр Чычаас-Дирит-бөһүөлүгэр көһөн иһилгэрэ. Ол сылларга үлэни-хамнаһы кылаахто тутар кийини Ньюкулайы эмиэ көөһүгэ адыллытара. Ол кэлэн саһаан охсууттар, от-мас тэбиһиттэр, сайын от үлэһиттэр кылаахтарын үлэһиттэрэ.

Нүүдүлэй үрдүк унгуухтаах, үлэни-хамнайн кыайа-хото тутуох киһиэ көрүлүстэ Хойуу сорус сангалаах, кэпсэ-эниэ быһыллар күлэн даһылараттар олус көнө майгылаар. Хайа да бэйэлээх дыах-тар нохтоолоох сүрэни долгутар дүһүннээх-бодилоор, быһыллаара-таһаалаара. Айылга "бэрсибит" итэҕэс эбитэ дуу, табыллыбатах таптал нэдькөн эбитэ дуу. Уйэтин тухары кэргэн ылбааһа бу орто дойдуттан 2000 сыллаахха күрэнэ-эхтэсбит.

Сайыраң, кырдаң ичэн убайын
калыһтар Аннара, Сыздарэп Сэмэннэх-
ха, сыстал, кинилэр оҕолорун көрсөн, дьэз
ис-тис үлэтиэр кэмэлэһэн, солхуонутар
быстах-сидых үлэр үлэлээн, күүс-көмө
буола сыдыабыт. Балта аах юниги докуму-
оннарын, махтал суруктарын, грамотала-
рын, мэтэһэлэрин, араас эһиктарын сы-
сыым курдук уура сылдьалларын
сүрдөһүп астына көрдүм.

Ньюкулайга биш сайын от түстээтэ-
мин, бутул утааччынан сылдырыбыт.
Ньюкулайтан ураты бары орзолорбут.
Килибит чэпээбит бутуулары биридэ
баһан кэбилэр. Холгуу бирингэдырэ Кор-
жан Н.Н. биш дойдутаарын (Малдыксы)
бистэр борт буолан, үс оруска кыдамылап-
пыты. Ол да гыһар ытыллыбытын, эргий-

тэрэн "мooидоншугун" гэрбэтэхпүт. Үлэ-
бит - хамнаслыг брьд аргыстаах дэхи-
курдук ол сайны үчүлүдүк түмүктэ-
бишпиг. Кэлиг хайан эрэ көрсөн аастахы-
тына, үөрө-көтө, күлэн лаһын дэтан кэ-
биһэ-кэбиһэ, аргыах да тыһынан буолар
кэлэстэн ааһарбыт. Оо, Ньукумай курдук
үтүөкэи, киги кигинэ хайдах бу орто дөй-
дүтэ толору олоху олорон аастаһан са-
наатахпына, хайдах эрэ курутууйа, хараа-
ста санаан ыһыһы.

Көстөкүүн Баһыслабабыс Тарааһан төрүт олохтоох Холотро киниге, 1921 сыллаах төрүүх Бу додү бастаы тыраха-рыыстарыттан бирдүрөстө эгэ НАТИ, ХТЗ, ЧТЗ тыраахтарларынан саас, күһүн төһөлөөх сирнн тирдүрүтүн, тараахтаа-быгын билитин ким билэ баарай? МТЗ биир тутаах тыраахтарыыһа буолан, сүрдөөх таһаарылаахтык үлэни сырыттарарыа, Ага дойдуну көмүскүүр сэрин сагаланар. Сэрин иһек сылалар бөһүөкэ тутан, Алларав-Бөстөөхкэ сэрингэ бара-аччылары кыста тийдиритин, Чураагыттан эхкэрэтэн килээн сэрингэ барбат бронь туттараннар, дойдутугар төһөнөн тахсыбыт. Иһек тынан сэрин сылларыгар күн-түүн диин тахсыбаанка, тыыл бары үлэһиттэрин курдук күүстөөх үлэ үһүлгө сыдыбыт.

Дойдугутар МТС-тан хаан төсөн, дойдугутар үлэлзэн барбыгын бу дээн ойдогшонлук. Сын сыдда туһэн баран дээн-уот тариммт бидьааааа. Хас да ордорор кыра барайылар эгэ Ол ордорор улаатан, бары үлэлит, түс-бас дээн буолан ордорор эбэттар. Сэмен дээн уола Дирит агрооскудальтар үлэллор эбит, Кемере-вотайы култура институтун бүтэрбит. Биллэин идэтинэн театрализованный "Да-ван" дээн ааттаах курубуугу салайан үлэлэтэр үһү. Бизе ордотон сортох кыһа Надита эмэс култура үлэлита Ону Сэмен Көстөкүүнэбитан интэрвизиргээн юмпи батан култура үлэлиттэрэ буолбуттарын ыһыппыллар, арыбт ыһылар, олөсхолоуу эгэ дээн сохутта. "Бүрэгин хаайааха хаайбаанын" дэччилэр Нгтон Көстөкүүн биридэ эмэт ыллан дуу, олөсхолоон дуу көрбүтүн истиботөрөм. Ол аата туох дэсүрдэрин, талааннарын биллэрбэтэх эбит. Адалара кэлэи көлө-иһи ыччат зөө-нотугар Халаалыга зөөвөдтаан сыдды-быт. Солхуос салалтата Көстөкүүн Баһылайбаһыи биллэллэрэ бөрт буолун, ыраах сиргэ ыччаттарга тыһыи-оһун тэр-дэс, үлэни-хамнаһы тарийэн ыһыи дэ-эн эрэнэн аһаахтара. Көстөкүүн кырдык-дарыи биридэ үлэллэр дөһөнноругар бидьаа ордорос сүрдэх үчүтэй сыһыан-нара. Үлэни-хамнаһы бөртэ аттаран ту-руорар буолара. Мин, бизи этэргэ дылы, калум эгэ хойдуута, сһһһ эгэ сһһһһ, 1958 сыллаааха от үлэлтигэр кии-дэаһалыгар көрбөтүм. Миниш от түстүчүтүн ыһан баран, от кыдамалыы-га үөрэтэн бэйэте от түстэлэра. Декада ах-сын үлэ күнүн лекцияммиттар тэни-үлэлэрин суруйтарар эбит эгэ. Көстөкүүннэ үлэллэр сылбар сокуоннай саасын туоһун, сһһһ-хөһүт үлэлит курдук санаммыгым. Дьэ, ити курдук ор-саастар үтүө өйдөбүлү хаалларбыт кыр-дэристарбын үчүтүйдик саһырыбын, мах-танарбын биллэрэн, кытас-кытас да бу-оллар ахтан- санаан аһардым. Бу ахтыбыт кырдыаастарым бары, сэрэи сылларыгар бийиан харыстаамат куураэзнээх үлэ, "Барыта - Кыһылы туһугар", "Барыта-фронига" дээн ыгырыанан салайтаран үлэлсөбөт-хамсаабыт дээн. Ол да иһин бар-сыларык, сэрэи сылларыгар таһаарыы-лаах үлэлэрин үрдүктүк сыаналаан, 1941-45 сылларга Килбизинээх үлэлэрин иһин Сталин төбөлөөх мэтээлинэн нааһаала да үмүттүлэр.

Бу көлүөнэ дьон үлэни эрэ кыайа-хотуу тутуулах эбэттэр. Бэйэлэрин үтүө олохторунан: үлэ-э-хамнаста, дьонго-сэргэ, киһилин сыһыанга, олоххо-дьаһахха, ыраа даууларынан, бары ырахаттары чыгээхтик туораабыттарынан элбэх көлүөнэ ордорго, ыччаттарга холобур буолбуттар, ырахан иигилээх" ордор кээлэр сылаас сыһыанарылар утуттанан үйүлгүн, кенэ суолга үктээлэрбитэр туоһа да тэтиэммит үтүөнү оһорбуттар.

Ара дойдуну көлүсүүр сэригэ охтубут буойуттар, сэригэ, тыһы, үлэ бэтэрэллэригэ үйүлгүн, чыгээхтин республика, дойдун үрдүнэн кууска ыттылар. Кыһылар оһорон аастыт олохторун оһоро, сизэнэра, алэр көлүөнэ-бары дьон чыгээхтик оһорон, үлэлээн-хамсаан ыттылар, үйүлгүтэр ыгытэ эһоһиһэстэххит.

Варфоломей Михайлов-Бахылай,
Анна Сулваччы бейвөдига

Хайыт бэчээс барилдэр графика: 16 ч.00 м. Бэчээс барилдэр: 16 ч.00 м. "Сана олох" редакционной-издательской холбоуука 02.08.2010 с. офсетка бэчээтгэнэ.